

Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, vol. 33, Zagreb, 2015., 373 str.

Zbornik tiskan 2015. godine u izdanju Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti započinje s jedanaest izvornih znanstvenih radova, slijedi rubrika Građa (263–290), te Ocjene i prikazi (293–345).

Judit Gal u svom radu »Ugarski horizonti u povijesti Crkve u Dalmaciji: Analiza kraljevskih darovnica Crkvi« (1–20) obrađuje problematiku kompleksne uloge ugarskih kraljevskih darovnica Crkvi u Dalmaciji tijekom 12. i 13. stoljeća, za vrijeme vladavine dinastije Arpadovića.

O utjecajima na razvoj srednjovjekovnog Ivanića, središnjeg naselja posjeda zagrebačkog biskupa, s naglaskom na 13. i 14. stoljeće piše Maja Cepetić u svome članku »Srednjovjekovni Ivanić – razvoj i prostorna organizacija naselja« (21–48). Naselje se u drugoj polovini 13. stoljeća razvija u slobodno biskupsko trgovište. Utjecaj na njegov razvoj je imao izraženiji centralitet, u lokalnom smislu, te niz funkcija (upravno-administrativna, vjerska, prometna, trgovačka, sudska).

U radu pod naslovom »Zadarska plemićka obitelj Ljubavac u 14. stoljeću« (49–69) na temelju objavljene i neobjavljene građe Branka Grbavac nam prikazuje povijest i djelovanje članova obitelji Ljubavac u zadarskoj komuni tijekom 14. stoljeća. Osim tog prikaza, donosi nam i biografske podatke o članovima obitelji te njihove sačuvane oporuke.

Anita Bartulović donosi nam članak pod naslovom »O jezičnoj komunikaciji prema spisima zadarskog notara Petra Perencana« (1361. – 1392.) (71–101) napisan na osnovi analize pojedinih vrsta isprava iz notarskih spisa Petra zvanog Perencan iz Padove (1361. – 1392.) o terminima iz vernakularnih jezika u latinskom jezičnom korpusu, uzimajući u obzir da je jezik odraz promjena koje se događaju u sociolingvističkom kontekstu.

O utjecaju pripadnosti velikaškim družinama na društveni položaj pripadnika srednjeg i nižeg plemstva i njihovih obitelji piše Suzana Miljan u radu koji je naslovljen »Familiaritas i klijentelski sustav unutar plemićkog društva zagrebačke županije za vrijeme vladavine Žigmunda Luksemburškog« (103–132). Naglasak je stavljen na utjecaj teritorijalnog faktora kao odlučujućeg za sklapanje klijentelskog odnosa.

Tatjana Paić-Vukić i Linda Al-Dujaily donose nam rezultat paleografskog i kodikološkog ispitivanja rukopisa pod naslovom *Poklon učiteljima i dar učenicima*, koji je sastavio Muslihuddin sin Alijev iz Knina u radu »Pedagoški i moralno-didaktički zbornik Muslihuddina Kninjanina iz 1609. godine: rukopisi arapskog izvornika i osmanskog prijevoda« (133–162). Zbornik je uputa za život u skladu s islamskim naukom i poticaj je na proučavanje kuranskih ajeta, hadisa i drugih islamskih predaja. Istraživanje je pokazalo da su samo uvodno autobiografsko poglavlje i zaključak Muslihuddinovi autorski tekstovi, dok su druga poglavlja djela drugih pisaca.

Vesna Tudjina u svome članku »Recepcija Marka Antuna de Dominisa u Engleskoj (1614.–1622.)« (163–172) daje nam prikaz odnosa Marka Antuna de Dominisa i Engleza za vrijeme njegova boravka u Engleskoj te donosi podatak do kojeg je došla na temelju dokumentacije sačuvane u Britanskoj državnoj arhivi da su u Engleskoj prihvaćali

samo one Dominisove ideje koje su trenutno odgovarale političkoj situaciji, a da ih se pritom nije ni pokušalo shvatiti.

U radu »Zadarski otočani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)« (173–198) Lovorka Čoralić govori o udjelu vojnika zavičajem sa zadarskih otoka u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću. U središnjem djelu rada autorica donosi omjer zastupljenosti u pješačkim i konjaničkim jedinicama, osobne značajke vojnika, zapovjedni kadar, kao i mjesta djelovanja, odnosno popis jedinica u kojima su ti vojnici zabilježeni.

Grozdana Franov Živković u svome prilogu »Glagoljski mandat iz 1750. o postrojavanju teritorijalnih snaga zadarskih otoka« (199–215) donosi podatke kako, kada i gdje se odvijalo postrojavanje pripadnika teritorijalnih snaga na zadarskom otočju te koje su bile svakodnevne obveze časnika teritorijalnih snaga.

U članku »'Nevaljao' svećenik ili »nemaran« biskup? – Tužba đakovačkog svećenika Josipa Karla Fučka protiv biskupa Strossmayera 1869. godine« (217–237) autorica Ana Biočić na temelju arhivske građe istražuje optužbe koje je podnio Josip Karlo Fučak civilnim i duhovnim vlastima protiv biskupa Josipa Jurja Strossmayera za zanemarivanje i nepošteno postupanje prema kapelanima svoje Đakovačke ili Bosanske i Srijemske biskupije.

Na temelju izvorne arhivske građe Dunja Modrić-Blivajs u svome radu »Biografije zagrebačkih srednjoškolskih profesora i njihov doprinos razvoju Akademije i Sveučilišta (1883. – 1903.)« (239–263) donosi životopise četrdesetak srednjoškolskih profesora koji su u svome znanstvenom djelovanju dali doprinos Kraljevskom sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu te Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti.

Sljedeća rubrika Građa sastoji se od jednog stručnog rada Alojza Jembriha pod naslovom »Pisma Ivana Kostrenčića Vatroslavu Jagiću« (267–280). Autor donosi četrnaest pisama Ivana Kostrenčića koje on upućuje Vatroslavu Jagiću, popraćena bilješkama i komentarima.

Zaključna rubrika ovoga broja jest rubrika Ocjene i prikazi (283–365), gdje nalazimo trideset i četiri prikaza raznovrsnih stručnih, kako domaćih tako i stranih, povijesnih publikacija.

Dominik Štefulić